



Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2021. gada 22. aprīlī *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Regula (EK) Nr. 1346/2000 – Maksātnespējas procedūras – 4. pants – Maksātnespējas procedūrai piemērojamie tiesību akti – Tās dalībvalsts tiesību akti, kuras teritorijā procedūra ir sākta – 13. pants – Juridiski akti, kas kaitē visiem kreditoriem – Izņēmums – Nosacījumi – Akts, uz kuru attiecas tādas dalībvalsts tiesību akti, kas nav procedūras sākšanas valsts – Akts, kas, pamatojoties uz šiem tiesību aktiem, ir neapstrīdams – Regula (EK) Nr. 593/2008 – Līgumsaistībām piemērojami tiesību akti – 12. panta 1. punkta b) apakšpunkts – Tiesību aktu, ko piemēro līgumam, darbības joma – Tajā paredzēto saistību izpilde – Maksājums, kas veikts, izpildot līgumu, uz kuru attiecas tās dalībvalsts tiesību akti, kas nav procedūras sākšanas valsts – Trešās personas veikta izpilde – Prasība atmaksāt šo maksājumu maksātnespējas procedūras ietvaros – Minētajam maksājumam piemērojamie tiesību akti

Lietā C-73/20

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa, Vācija) iesniedza ar 2020. gada 23. janvāra lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2020. gada 13. februārī, tiesvedībā

ZM, kas rīkojas kā *Oeltrans Befrachtungsgesellschaft mbH* maksātnespējas administrators,

pret

E. A. Frerichs,

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], Tiesas priekšsēdētāja vietniece R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*] (referente), tiesneši L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], K. Toadere [*C. Toader*] un M. Safjans [*M. Saffjan*],

ģenerālvokāts: Dž. Hogans [*G. Hogan*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- ZM, kas darbojas kā *Oeltrans Befrachtungsgesellschaft mbH* maksātnespējas administrators, vārdā – *J. Froehner, Rechtsanwalt*,
- E. A. Frerichs vārdā – *J. van Zuethem, advocaat*,

* Tiesvedības valoda – vācu.

- Portugāles valdības vārdā – *L. Inez Fernandes*, kā arī – *P. Barros da Costa*, *L. Medeiros* un *S. Duarte Afonso*, pārstāves,
- Eiropas Komisijas vārdā – *M. Wilderspin* un *H. Leupold*, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerālvokāta uzklaušanās pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerālvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes Regulas (EK) Nr. 1346/2000 (2000. gada 29. maijs) par maksātnespējas procedūrām (OV 2000, L 160, 1. lpp.) 13. pantu un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 593/2008 (2008. gada 17. jūnijs) par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I) (OV 2008, L 177, 6. lpp.), 12. panta 1. punkta b) apakšpunktu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību starp ZM, kas rikojas kā *Oeltrans Befrachtungsgesellschaft mbH* maksātnespējas administrators, un *E.A. Frerichs* par to, lai pēdējā minētā atlīdzinātu maksājumu, ko *Oeltrans Befrachtungsgesellschaft* izdarījis tai par labu, pamatojoties uz līgumu, kas noslēgts starp *E.A. Frerichs* un *Oeltrans* grupai piederošu sabiedrību.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Regula Nr. 1346/2000

- 3 Regula Nr. 1346/2000 tika atcelta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2015/848 (2015. gada 20. maijs) par maksātnespējas procedūrām (OV 2015, L 141, 19. lpp.). Tomēr pamatlietas faktu rašanās laikā Regula Nr. 1346/2000 bija piemērojama.
- 4 Regulas Nr. 1346/2000 23. un 24. apsvērumā ir noteikts:

“(23) Attiecībā uz šajā regulā ietvertajiem jautājumiem jānosaka vienoti tiesību normu kolīziju noteikumi, kas to piemērošanas jomā aizstāj valstu starptautisko privāttiesību noteikumus. Ja nav norādīts citādi, jāpiemēro tās dalībvalsts tiesību akti, kura sāk procedūru (*lex concursus*). Šim tiesību normu kolīziju noteikumam jābūt spēkā gan galvenajā procedūrā, gan vietējās procedūrās; *lex concursus* nosaka maksātnespējas procedūras sekas, gan procesuālās, gan materiālās, attiecībā uz iesaistītajām personām un tiesiskajām attiecībām. Tas regulē visus maksātnespējas procedūras sākšanas, izpildes un noslēgšanas nosacījumus.

(24) Maksātnespējas procedūru automātiska atzīšana, kurām parasti piemēro procedūras sākšanas valsts tiesību aktus, var būt pretrunā ar noteikumiem, saskaņā ar kuriem darījumus veic citās dalībvalstīs. Lai aizsargātu tiesisko paļāvību un darījumu drošību dalībvalstīs, kas nav procedūras sākšanas valsts, jāparedz vairāki vispārējo noteikumu izņēmumi.”
- 5 Šīs regulas 4. pantā “Piemērojamie tiesību akti” ir paredzēts:

“1. Ja vien šajā regulā nav noteikts citādi, uz maksātnespējas procedūru un tās sekām attiecas tās dalībvalsts tiesību akti, kuras teritorijā šāda procedūra ir sākta, turpmāk “procedūras sākšanas valsts”.

2. Procedūras sākšanas valsts tiesību akti paredz nosacījumus šādu procedūru sākšanai, to izpildei un izbeigšanai. Cita starpā tie nosaka:

[..]

m) noteikumus attiecībā uz to juridisko aktu spēkā neesamību, atzīšanu par spēkā neesošiem un nepiemērošanu, kas kaitē kreditoriem.”

6 Minētās regulas 13. pants “Juridiski akti, kas kaitē kreditoriem” ir formulēts šādi:

“Šīs regulas 4. panta 2. punkta m) apakšpunktu nepiemēro, ja persona, kas guvusi labumu no akta, kas kaitē visiem kreditoriem, sniedz pierādījumu, ka:

- uz minēto juridisko aktu attiecas tādas dalībvalsts tiesību akts, kas nav procedūras sākšanas valsts,
- minētais tiesību akts nekādiem līdzekļiem neļauj apstrīdēt attiecīgo lietu.”

Regula Nr. 593/2008

7 Regulas Nr. 593/2008 16. apsvērumā ir noteikts šādi:

“Lai veicinātu šīs regulas vispārējā mērķa – juridiskās noteiktības Eiropas tiesiskajā telpā – sasniegšanu, kolīziju normām vajadzētu būt lielā mērā paredzamām. Tomēr tiesām vajadzētu saglabāt zināmu rīcības brīvību noteikt tos tiesību aktus, kuriem ir visciešākā saikne ar situāciju.”

8 Šīs regulas 12. panta “Piemērojamo tiesību aktu darbības joma” 1. punktā ir paredzēts:

“Tiesību akti, ko saskaņā ar šo regulu piemēro līgumam, jo īpaši reglamentē:

[..]

b) izpildi;

[..].”

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

9 *Oeltrans Befrachtungsgesellschaft* un *Tankfracht GmbH* ir Vācijā reģistrētas sabiedrības. Tās piederēja *Oeltrans*.

10 *E.A. Frerichs* grupa, kas ir reģistrēta Nīderlandē, un *Tankfracht* noslēdza līgumu par iekšzemes ūdensceļu kuģi, saskaņā ar kuru pēdējai minētajai sabiedrībai bija jāsamaksā pirmajai sabiedrībai summa 8 259,30 EUR kā atlīdzība. 2010. gada 9. novembrī *Oeltrans Befrachtungsgesellschaft* pārskaitīja *E.A. Frerichs* summu, kas jāmaksā *Tankfracht*, izpildot līgumu.

11 2011. gada 29. aprīlī *Amtsgericht Hamburg* (Hamburgas pirmās instances tiesa, Vācija) uzsāka maksātnespējas procedūru pret *Oeltrans Befrachtungsgesellschaft*. 2014. gada 21. decembrī šajā procedūrā sākotnējais maksātnespējas administrators tiesā, kam ir kompetence, cēla prasību par šī 8 259,30 EUR maksājuma un ar to saistīto procentu atgūšanu, lūdzot atzīt par spēkā neesošiem šīs sabiedrības juridiskos aktus. Minētās tiesas kļūdas dēļ pavēste tika izsniegta *E.A. Frerichs* tikai 2016. gada decembrī. Kopš 2016. gada 25. marta ZM ir maksātnespējas administrators minētajā procedūrā.

- 12 Uzskatot, ka prasību pamatlietā reglamentē Vācijas tiesību akti *Landgericht* (apgabaltiesa, Vācija) apmierināja maksātnespējas administratora prasību.
- 13 Apelācijas tiesa grozīja *Landgericht* (apgabaltiesa) nolēmumu, apmierinot *E.A. Frerichs* izvirzīto iebildi, kas attiecas uz prasības noilgumu un noraidīja minēto prasību, arī pamatojoties uz Vācijas tiesībām.
- 14 ZM iesniedza revīzijas sūdzību iesniedzējtiesā – *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa, Vācija), lūdzot atjaunot minēto nolēmumu.
- 15 Šī tiesa uzskata, ka šīs kasācijas sūdzības iznākums ir atkarīgs no Regulas Nr. 1346/2000 13. panta un Regulas Nr. 593/2008 12. panta 1. punkta b) apakšpunkta interpretācijas.
- 16 Saskaņā ar Regulas Nr. 1346/2000 4. panta 2. punkta otrā teikuma m) apakšpunktu tās dalībvalsts tiesību aktos, kuras teritorijā ir uzsākta maksātnespējas procedūra, tiek noteikti tostarp noteikumi par tādu juridisko aktu spēkā neesamību, atzīšanu par spēkā neesošiem [anulēšanu] vai nepiemērošanu, kas kaitē visiem kreditoriem. Minētā tiesa norāda, ka, tā kā *Oeltrans Befrachtungsgesellschaft* maksātnespējas procedūra tika uzsākta Vācijā, jautājums par 8 259,30 EUR maksājuma, ko bija veikusi šī sabiedrība par labu *E.A. Frerichs*, anulēšanu tātad bija jāvērtē, ievērojot Vācijas tiesību aktus, un ka saskaņā ar pēdējiem minētajiem ir jāapmierina tajā celtā prasība, jo, pretēji tam, ko ir nospriedusi apelācijas tiesa, iesniedzējtiesa uzskata, ka pamatlietā celtā prasība nav noilgusi.
- 17 Tomēr iesniedzējtiesa norāda, ka *E.A. Frerichs* atsaucas uz Regulas Nr. 1346/2000 13. panta piemērojamību, apgalvojot, ka šis maksājums ir jāvērtē, ņemot vērā Nīderlandes tiesību aktus, un ir sniedzis pierādījumus tam, ka šis likums nekādiem līdzekļiem neļauj apstrīdēt minēto maksājumu.
- 18 Šajā ziņā šī tiesa uzskata, ka starp *Tankfracht* un *E.A. Frerichs* noslēgto līgumu reglamentē Nīderlandes tiesību akti neatkarīgi no tā juridiskās kvalifikācijas.
- 19 Tomēr minētā tiesa uzskata, ka jautājums par to, vai Regulas Nr. 1346/2000 13. pantā paredzētais pirmais nosacījums, saskaņā ar kuru uz attiecīgo kaitējošo aktu attiecas citas dalībvalsts tiesību akti, nevis tās valsts, kuras teritorijā ir uzsākta maksātnespējas procedūra, ir izpildīts tajā izskatāmajā lietā, ir atkarīgs no jautājuma par to, vai saskaņā ar Regulas Nr. 593/2008 12. panta 1. punkta b) apakšpunktu trešās personas, šajā gadījumā – *Oeltrans Befrachtungsgesellschaft*, veiktais maksājums, lai samaksātu parādu, kas *E.A. Frerichs* ir pret *Tankfracht*, pamatojoties uz minēto līgumu, arī ir pakļauts Nīderlandes tiesībām.
- 20 Šādos apstākļos *Bundesgerichtshof* (Federālā Augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai [Regulas Nr. 1346/2000] 13. pants un [Regulas Nr. 593/2008] 12. panta 1. punkta b) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tiesību akti, kas saskaņā ar pēdējo minēto regulu ir piemērojami līgumam, attiecas arī uz maksājumu, ko trešā persona veic, izpildot līgumslēdzējas puses līgumisku maksāšanas pienākumu?”

Par prejudiciālo jautājumu

- 21 Ar savu jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Regulas Nr. 1346/2000 13. pants un Regulas Nr. 593/2008 12. panta 1. punkta b) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka saskaņā ar pēdējo minēto regulu līgumam piemērojami tiesību akti reglamentē arī maksājumu, ko ir veikusi trešā persona, izpildot vienas no līguma pusēm līgumisku maksāšanas pienākumu, ja maksātnespējas procedūras ietvaros šis maksājums ir apstrīdēts kā juridisks akts, kas kaitē visiem kreditoriem.

- 22 Vispirms jāatgādina, ka Regulas Nr. 1346/2000 13. pantā ir paredzēts izņēmums no šīs regulas 4. panta 1. punktā nostiprinātā vispārīgā noteikuma, saskaņā ar kuru maksātnespējas procedūrai un tās sekām piemērojamie tiesību akti ir tās dalībvalsts tiesību akti, kuras teritorijā procedūra ir sākta (spriedums, 2015. gada 16. aprīlis, *Lutz*, C-557/13, EU:C:2015:227, 34. punkts).
- 23 Atbilstoši minētās regulas 13. pantam tās 4. panta 2. punkta m) apakšpunktu nepiemēro, ja persona, kura guvusi labumu no juridiska akta, kas kaitē visiem kreditoriem, sniedz pierādījumu, ka uz minēto juridisko aktu attiecas tādas dalībvalsts tiesību akts, kas nav maksātnespējas procedūras sākšanas valsts, un ka minētie tiesību akti šajā gadījumā nekādiem līdzekļiem neļauj apstrīdēt šo juridisko aktu.
- 24 Kā ir atgādināts Regulas Nr. 1346/2000 24. apsvērumā, šis izņēmums, kura mērķis ir aizsargāt tiesisko palāvību un darijumu drošību dalībvalstīs, kas nav maksātnespējas procedūras sākšanas valsts, ir jāinterpretē šauri un tā tvērums nevar pārsniegt to, kas ir nepieciešams šī mērķa sasniegšanai (spriedums, 2015. gada 15. oktobris, *Nike European Operations Netherlands*, C-310/14, EU:C:2015:690, 18. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 25 Attiecībā uz Regulas Nr. 1346/2000 13. panta mērķi Tiesa ir nospriedusi, ka tas ir aizsargāt tiesisko palāvību personai, kura guvusi labumu no akta, kas kaitē visiem kreditoriem, – paredzot, ka šo juridisko aktu pat pēc maksātnespējas procedūras sākšanas turpinās reglamentēt tiesību akti, kas tam bija piemērojami dienā, kad tas tika īstenots (spriedums, 2017. gada 8. jūnijs, *Vinyls Italia*, C-54/16, EU:C:2017:433, 30. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 26 Tiesa ir arī nospriedusi, ka Regulas Nr. 1346/2000 4. un 13. pants ir *lex specialis* attiecībā pret Regulu Nr. 593/2008 un ir jāinterpretē Regulas Nr. 1346/2000 mērķu gaismā (spriedums, 2017. gada 8. jūnijs, *Vinyls Italia*, C-54/16, EU:C:2017:433, 48. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 27 Šajā gadījumā, tā kā pamatlietā aplūkotā maksātnespējas procedūra tika uzsākta Vācijā, saskaņā ar Regulas Nr. 1346/2000 4. panta 1. punktu šai procedūrai un tās sekām ir piemērojamas Vācijas tiesības.
- 28 No tā izriet, kā to norāda iesniedzējtiesa, ka, piemērojot šīs regulas 4. panta 2. punkta otrā teikuma m) apakšpunktu, saskaņā ar kuru tās dalībvalsts tiesību aktos, kuras teritorijā ir uzsākta maksātnespējas procedūra, tostarp paredz noteikumus par tādu juridisku aktu spēkā neesamību, atzīšanu par spēkā neesošiem [anulēšanu] vai nepiemērošanu, kas kaitē visiem kreditoriem, jautājums par to, vai ir jāanulē 8 259,30 EUR maksājums, ko veikusi *Oeltrans Befrachtungsgesellschaft* par labu *E.A. Frerichs*, principā ir jāvērtē, ievērojot Vācijas tiesības.
- 29 Tomēr, ja šis maksājums ir veikts, lai izpildītu *Tankfracht* līgumisku pienākumu, pamatojoties uz līgumu, kas noslēgts ar *E.A. Frerichs*, un ja šo līgumu reglamentē Nīderlandes tiesību akti, šī tiesa uzdod jautājumu par to, vai Regulas Nr. 1346/2000, 13. panta piemērošanas nolūkā minētais maksājums ir jāuzskata par tādu, kam arī ir piemērojamas šīs tiesības.
- 30 Šajā ziņā jāatgādina, ka saskaņā ar šīs regulas 23. apsvērumu tajā būtu jāparedz vienoti tiesību normu kolīziju noteikumi, kas to piemērošanas jomā aizstātu valstu starptautisko privāttiesību noteikumus.
- 31 Turklāt jānorāda, ka saskaņā ar minētās regulas 13. panta mērķiem, kas atgādināti šī sprieduma 25. punktā, līgumslēdzējai pusei, kas līguma izpildes nolūkā ir saņēmusi maksājumu, ir jāvar palauties uz to, ka šim līgumam piemērojamie tiesību akti reglamentē arī šo maksājumu, tostarp pēc maksātnespējas procedūras uzsākšanas.

- 32 Tas pats attiecas uz gadījumu, kad minēto maksājumu veic nevis šīs puses līgumpartneris, bet trešā persona, jo attiecībā uz minēto pusi ir acīmredzams, ka šai trešajai personai ir nodoms ar attiecīgo maksājumu izpildīt šī līgumpartnera līgumisko maksāšanas pienākumu. Tādējādi šādā gadījumā attiecīgajai pusei ir arī jāvar paļauties uz to, ka pat pēc maksātnespējas procedūras uzsākšanas attiecīgo maksājumu turpinās reglamentēt tiesību akti, kas piemērojami līgumam, kurš ir tā juridiskais pamats.
- 33 Līgumslēdzējai pusei, kura ir saņēmusi maksājumu, ko veikusi otra līgumslēdzēja puse vai trešā persona, izpildot šo līgumu, nevar saprātīgi būt pienākums paredzēt, ka pret šo līgumslēdzēju vai šo trešo personu, iespējams, tiks uzsākta maksātnespējas procedūra, un, attiecīgā gadījumā, kurā dalībvalstī tā tiks uzsākta.
- 34 Turklāt, kā rakstveida apsvērumos ir norādījusi Portugāles valdība un Eiropas Komisija, pretēja Regulas Nr. 1346/2000 13. panta interpretācija kaitētu šīs tiesību normas lietderīgajai iedarbībai un būtu pretrunā tās mērķim, proti, ļaut atkāpties no šīs regulas 4. panta 1. punktā paredzētā vispārīgā noteikuma, lai it īpaši aizsargātu saņēmēju tiesisko palāvību pret juridiskiem aktiem, kas kaitē visiem kreditoriem, jo tā sekas būtu tādas, ka šādus trešo personu veiktus maksājumus turpinātu reglamentēt tās dalībvalsts tiesību akti, kuras teritorijā ir uzsākta maksātnespējas procedūra.
- 35 Turklāt interpretāciju, saskaņā ar kuru Regulas Nr. 1346/2000 13. panta piemērošanas vajadzībām līgumiska pienākuma izpildei, ko veic līgumslēdzējs vai trešā persona, ir piemērojami tiesību akti, kas reglamentē līgumu, no kura izriet šī saistība, apstiprina Regulas Nr. 593/2008 12. panta 1. punkta b) apakšpunkta formulējums.
- 36 Proti, šajā tiesību normā ir paredzēts, ka saskaņā ar šo pēdējo minēto regulu līgumam piemērojamie tiesību akti tostarp reglamentē no tās izrietošo saistību izpildi.
- 37 Tātad no minētās tiesību normas formulējuma izriet, ka līgumiskā maksāšanas pienākuma izpildi reglamentē tiesību akti, kas piemērojami līgumam, kurš ir šī pienākuma juridiskais pamats.
- 38 Turklāt, kā ir atgādināts Regulas Nr. 593/2008 16. apsvērumā, tajā paredzētajām kolīziju normām vajadzētu būt ļoti paredzamām, lai palīdzētu sasniegt šīs regulas vispārējo mērķi, proti, tiesisko drošību Eiropas tiesiskuma telpā.
- 39 Jākonstatē, ka tāda Regulas Nr. 1346/2000 13. panta interpretācija, saskaņā ar kuru līgumam piemērojamie tiesību akti reglamentē arī to, kā līgumslēdzējam vai trešajai personai ir jāizpilda no šī līguma izrietošie pienākumi, atbilst šīm tiesiskās drošības mērķim, jo tā ļauj nodrošināt, ka pat pēc maksātnespējas procedūras uzsākšanas šo pienākumu turpinās reglamentēt šie tiesību akti.
- 40 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 1346/2000 13. pants un Regulas Nr. 593/2008 12. panta 1. punkta b) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka saskaņā ar pēdējo minēto regulu līgumam piemērojamie tiesību akti reglamentē arī maksājumu, ko veic trešā persona, izpildot vienas no līgumslēdzējam pusēm līgumisko maksāšanas pienākumu, ja maksātnespējas procedūrā šis maksājums tiek apstrīdēts kā juridisks akts, kas rada kaitējumu visiem kreditoriem.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 41 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

Padomes Regulas (EK) Nr. 1346/2000 (2000. gada 29. maijs) par maksātnespējas procedūrām 13. pants un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 593/2008 (2008. gada 17. jūnijs) par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I), 12. panta 1. punkta b) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka saskaņā ar pēdējo minēto regulu līgumam piemērojamie tiesību akti reglamentē arī maksājumu, ko veic trešā persona, izpildot vienas no līgumslēdzējām pusēm līgumisko maksāšanas pienākumu, ja maksātnespējas procedūrā šis maksājums tiek apstrīdēts kā juridisks akts, kas rada kaitējumu visiem kreditoriem.

[Paraksti]